

Prezentační dovednosti

Autoři:

Antonija Blatnik

Irena Hlača

Justina Husu

Katja Kapele

Barbara Vidic

Svým materiálem přispěly následující školy:

Agrupamento de Escolas de Moremor-o-Novo (Portugalsko)

Hristo Botev Primary School (Bulharsko)

Jelgava Secondary School (Lotyšsko)

Osnovna šola Šmihel (Slovinsko)

Primary School Jelenia (Slovensko)

Szkola Podstawowa No.3 (Polsko)

Zakladni skola Ostrava (Česká republika)

Fotografie:: Helena Murgelj and Vesna Slapničar

Počítačové zpracování: Karmen Jenič

Video: Andrej Lenartič and Matevž Sladič

Duben, 2016

Obsah

1. Úvod
2. Prezentování na veřejnosti
3. Prvky veřejné prezentace
4. Příklady veřejné prezentace ve škole
5. Zásady efektivní prezentace
6. Zásady prezentace v Power Pointu
7. Hodnocení veřejné prezentace

1.Úvod

Příručka byla sestavena na základě spolupráce škol, které se účastní projektu Erasmus+ Efektivní komunikace ve školním roce 2015/2016. Účelem je seznámit se a zlepšit prezentování na veřejnosti, uvést typy a příklady dobré praxe. Přidali jsme rovněž užitečné tipy pro přednes a hodnocení prezentování na veřejnosti. Na příklady dobré praxe se můžete podívat i na CD, které je k této brožuře přiloženo.

Doufáme, že bude tato příručka užitečným pomocníkem ve vašem učitelském úsilí.

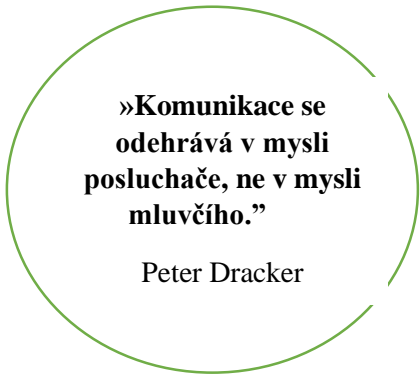
2.PREZENTOVÁNÍ NA VEŘEJNOSTI

Prezentování na veřejnosti je v podstatě každá komunikace s publikem. Ve skutečnosti vystupujeme neustále, často veřejně a před různými publiky. Je důležité si uvědomit, že naše schopnosti sdělit zprávu jsou rozhodující pro skutečnost, jak publikum naši zprávu přijme. A proto je učení se komunikačním dovednostem velmi důležitá součást edukačního procesu.

Komunikace je aktivita, jejímž účelem je výměna informací, myšlenek, názorů a pocitů mezi živými stvořeními, lidmi i zvířaty.

Rozlišujeme 2 základní typy komunikace:

- **Verbální** – používáme slova
- **Neverbální** – slova nepoužíváme. Neverbální komunikace zahrnuje doteky, gesta, řeč těla, výraz v obličeji, oční kontakt a způsob, jak se oblékáme.

»Komunikace se odehrává v mysli posluchače, ne v mysli mluvčího.«

Peter Drucker

Vystupování na veřejnosti je pro mnoho lidí jedna z největších obav, doprovázena trémou, staženým hrdlem, zpocenými dlaněmi. To vše je doprovázeno zvědavými pohledy publika a přednášející má pocit, jako by ztratil řeč. Ale nejsou to jen slova, která slouží ke sdělování našich zpráv. Někdy ani slova nestačí k tomu, abychom vyjádřili to, co chceme.

Měli bychom vědět, jak říci něco, abychom opravdu sdělili zamýšlenou zprávu. Velice důležitá je řeč těla, mimika, oční kontakt, vzhled a obzvláště první dojem, který na publikum uděláme.

S pomocí různých příruček se můžeme naučit, jak připravit efektivní prezentaci. Potřebujeme rovněž najít dostatek odvahy věnovat se veřejnému prezentování.

Strach poráží mnohem více lidí než jakákoliv jiná věc na světě.

Ralph Waldo Emerson

Trocha trémy může přinést užitek, protože pocít, že nejsme dost dobří, nás vede k lepší přípravě.

Záměrem prezentování na veřejnosti je představení určitého tématu publiku.

Při plánování prezentace vycházíme z našich cílů. Ptáme se sami sebe, čeho bychom chtěli dosáhnout. Prezentace obvykle probíhá formou přednášky nebo projevu, jehož záměrem je informovat nebo přesvědčit. Je třeba zaměřit se na účastníky tak, aby prezentace splňovala jejich očekávání a zájmy. Prezentace by měla na publiku zanechat dojem z představovaného tématu. Musí být zajímavá a dobře připravená a měla by se skládat z úvodu, hlavní části a závěru.

Většina lidí se dříve nebo později bude muset postavit a vystoupit před skupinou lidí. To, že budeme žáky a studenty učit nezbytné dovednosti spojené s prezentováním, jim zajisté pomůže, aby byli v této oblasti úspěšnější.

3.PRVKY VEŘEJNÉ PREZENTACE

Pro úspěšnou prezentaci je důležité, aby následující 3 prvky byly vyváženy:

1. ŘEČ

Při projevu používáme slova pro vyjádření toho, co chceme publiku sdělit. Řeč odráží naše myšlenky, pocity, záměr, vztah k publiku a určitým způsobem to vystihuje nás samotné (výška hlasu, apod.). Pomocí řeči sdělujeme publiku obsah, abychom je informovali, přesvědčili, uchvátili a nebo ovlivnili jejich emoce.

Pro způsob, jakým budeme mluvit je rozhodující záměr: způsob ústního projevu při vyprávění příběhu se bude lišit od způsobu přednesu při prezentování odborného tématu.

Důležité je použití různých řečnických forem, jako jsou rétorické otázky, opakování, metafora. Nesmí být ale využívány příliš. Pouze text a způsob mluvení vyjadřují vztah k řečníkovi. Proto je důležité, aby řeč byla gramaticky správná, přiměřeně hlasitá a že tempo řeči přizpůsobíme záměru, obsahu, publiku.

2. ŘEČ TĚLA

Řeč těla je důležitým doplňkem k řeči. Tělo nelže a vždy odhaluje pravdu, proto může být pro naši prezentaci silnou oporou. Nebo nás taky může učinit nepřesvědčivými.

Řeč těla lze rozdělit na:

- postavení těla a jeho částí

Postavení těla vyjadřuje, zda jsme přesvědčeni o tom, co říkáme. Důležité je, abychom stáli jistě s otevřenou náručí k publiku a s hlavou vztyčenou.

- výrazy v obličeji

Výraz tváře podporuje náš projev skrze oční kontakt, svaly obličeje, přátelskou atmosféru a úsměv. Poskytuje posluchačům zprávu o tom, zda jsme si jisti

tématem, které představujeme.

- oči

Oči jsou důležitým spojením s publikem a vedle hlasu jsou důležitým poslem obsahu. Přednášející by měl během svého vystoupení udržovat oční kontakt s publikem a měl by reagovat na jejich návrhy a souhlasy.

Přednášíme-li veřejně, velkým přínosem je také čistý vzhled s vhodným výběrem oblečení.

3. PREZENTACE

Při veřejném prezentování je samotná řeč a řeč těla výrazně podpořeny naší prezentací. To znamená, že obsah je prezentován různými ilustracemi. Při školní veřejné prezentaci to lze provést pomocí plakátů, obrázků, audiokazet a pomocí počítače.

Při každém veřejném vystoupení by měla být použita správná míra všech uvedených prvků. Obvykle mají jednotlivci pro veřejné prezentování přirozený talent, ale z velké části se naučíme tuto dovednost při vzdělání a v reálných situacích.

4.PŘÍKLADY VEŘEJNÉHO PREZENTOVÁNÍ VE ŠKOLE

A) ŽÁCI

Škola je místem, kde děti vědomě začínají získávat dovednosti pro vystupování na veřejnosti. K tomu dochází během hodin a jiných školních aktivit. To znamená, že při plánovaných aktivitách rozvíjíme přirozený potenciál žáka. S těmito činnostmi chceme zlepšit dovednosti žáků strukturovat správně text tak, aby odpovídal záměru a tématu, schopnosti mluvit před publikem, používat neverbální jazyk a ilustrace. Kromě toho musí žák rovněž překonat strach z vystupování na jevišti.

Činnosti, které zahrnují získávání těchto dovedností, jsou:

a) Ranní kruh

Ranní kruh je forma komunikace mladších žáků, která je učí, jak přednášet před skupinou. Na začátku hodiny sedí učitel se žáky v kruhu a povídají si. Nejprve se pozdraví, spočítají se a zjišťují, zda někdo z žáků chybí.

Malým rozhovorem a hrami rozvíjíme sociální dovednosti, používání zdvořilých slov, vyjádření emocí a schopnost empatie, což následně zlepšuje začlenění žáka do skupiny.

Po celý rok vytvářejí žáci v rámci ranního kruhu kalendář počasí, trénují časovou orientaci a jsou vedeni k pozorování změn odehrávajících se v přírodě (roční období, počasí). Na konci povídání v rámci ranního kruhu učitel předkládá plán aktivit, které budou následovat.

Ranní kruh, 1. třída, Základní Smihel

b) Ústní projev

Ústní projev je forma veřejné prezentace, která se uskutečňuje před spolužáky a může být realizována ve všech třídách. Žák dostane instrukce, které určují okolnosti a téma ústního projevu. Žák poté individuálně a nezávisle připravuje obsah prezentace. Mladší studenti se většinou naučí text zprvu z paměti, ale na konci školního roku jsou již schopni téma prezentovat samostatně pouze s pomocí klíčových slov.

Když žáci prezentují příběh, mohou svůj přednes oživit kostýmy a rekvizitami. Nicméně, když žáci prezentují hlubší téma, jejich prezentace je založena na řeči, řeči těla a kontaktu s posluchači. Ústní projev ve škole je příkladem systematického rozvíjení rétorických dovedností a dovedností veřejně prezentovat.

Ústní projev v 6. třídě

c) Diskuse

Diskuse je činnost, která je charakterizována hašteřivou a organizovanou výměnou názorů dvou protichůdných týmů. Každá rozprava probíhá v souladu s určitými pravidly. Diskutující dostanou tvrzení, o kterém diskutují. Pak diskutující zkoumají dané téma diskuze a shromažďují argumenty a podpůrná fakta pro tyto argumenty. Ve škole se může diskuse provádět v rámci hodiny jako motivace pro určitou činnost nebo jako soutěž. Diskuse je příležitostí pro studenty získat rétorické dovednosti, cvičit se v rychlém myšlení, dobrém poslechu a rychlém utváření myšlenek. Tyto dovednosti jsou velmi důležité, protože žáci musí odmítnout prohlášení oponenta. Diskuse navíc učí, aby byli zodpovědnými řečníky, protože nemohou používat prázdné fráze a nepodložené argumenty.

Debata na téma Slova mají obrovskou sílu, 8. A 9. třída, Základní škola Smihel

d) Představení v rámci školních akcí

Vystoupení na školní akci umožňuje žákům zvýšit jejich sebevědomí a dává jim důkaz, že mají dostatečné dovednosti k tomu, aby přednášeli před větší skupinou lidí a ve větší místnosti než je třída. Žák se musí na své vystoupení důkladně připravit, ale co víc, učí se spoléhat na ostatní účinkující a jak reagovat v nepředvídatelné situaci, což posiluje jeho osobnostní rysy. Doporučuje se, aby se takovýchto akcí účastnilo co nejvíce žáků, protože tímto způsobem usnadňujeme vystupování žákům, kteří mají problémy s jevištěm.

Školní akce *The river of words is keep flowing* (organizováno při oslavách Slovinského kulturního dne)

Všechny uvedené příklady veřejného vystupování ve škole jsou uvedeny na odkazu na konci příručky nebo na CD.

Videozáznamy byly pořízeny na ZŠ Smihel, Slovinsko.

B) PROFESIONÁLNÍ PRACOVNÍCI (učitelé)

Řečnictví (vystupování) je každodenní formou práce pro učitele, protože to patří do samotného kurikula. Existují však i jiné typy veřejného vystupování, které se liší od toho, co bylo zmíněno dříve, protože vyžadují jiný přístup, mají jiný účel a jsou přednášeny jinému publiku.

Některé typy veřejného vystupování:

a) Profesní diskuse:

Profesní diskuse se řídí určitými kroky a věnuje se odbornému předmětu. V odborné diskusi popisujeme určitý stav, analyzujeme ho a navrhujeme zlepšení. Důležité je, aby se každý spolupracovník dostal ke slovu, aby každý pozorně naslouchal tomu, co říkají ostatní, a také aby sledoval jejich myšlenky. Je důležité rychle formulovat naše myšlenky, zvolit správná slova a předávat (pouze) naše klíčové body. Tento styl povzbuzuje tišší členy kolektivu, aby se aktivně zapojili do diskuse. Tuto techniku veřejného vystupování (komunikace) se učíme společně, učí nás, jak přijímat to, co se říká, a pomáhá nám usilovat o společné dobro.

b) Ukázka dobré praxe

Učitel připravuje prezentaci, ve které představí správný profesní postup ostatními profesionálními pracovníky ve své škole nebo před odbornými pracovníky na odborném setkání mimo školu. Tento typ nám umožňuje prezentovat naše nejlepší úspěchy ostatním. Díky tomu se naše schopnosti komunikace ve veřejnosti vyvíjejí a zlepšují, protože - kromě řeči a samotného řeči těla - musíme také připravit materiál pro naši prezentaci. Prezentace se může uskutečnit formou výkonné nebo skupinové práce, která je také veřejným projektem.

c) setkání učitele a rodiče

Vedení setkání rodič-učitel je také jedním z typů veřejného vystoupení. Učitel musí být dobře připraven na téma schůzky a také musí mít dobré schopnosti veřejně se projevovat, protože rodiče jsou různí, ale spojuje je jeden společný zájem: starost o rozvoj jejich dětí. Tyto okolnosti vyžadují, aby byl mluvčí

snadno pochopitelný, srozumitelný a soucitný, i když stále zůstává profesionální. Téma musí být také prezentováno na vhodné úrovni (ne příliš formální). Tento typ veřejného vystoupení je důležitý pro budování důvěry mezi rodiči a učiteli.

Setkání učitelů a rodičů na téma Etika v komunikaci s Justinou Erčulj, Ph.D.

4. Zásady efektivní prezentace

Školy připravují děti na vystupování na veřejnost. Musí jim být poskytnuty pokyny pro přípravu a realizaci jejich prezentací, po které učitel poskytuje zpětnou vazbu.

Následující pokyny by měly pomoci učitelům při vedení svých studentů.

a) PŘÍPRAVA NA PREZENTACI

Základem úspěšné prezentace je příprava, která by se měla zaměřit na:

- definování cíle prezentace.
- to, pro koho je prezentace určena.
- shromažďování myšlenek a sepsání shrnutí.
- použití příkladů a / nebo dalších materiálů a jejich přípravu.
- hlasité nacvičení prezentace (před zrcadlem, osobou nebo malou skupinou, hračkou atd.) a stanovení časového rámce prezentace.
- nahrání a zhodnocení vlastního výstupu, abychom viděli, co udělat lépe – projev, řeč těla
- obohacení obsahu citacemi, videozáznamy, anekdotami atd.
- sledování videí slavných řečníků a analyzování jejich prezentací.
- přípravu oblečení v den našeho vystoupení

Pokud jste dobře připraveni, během prezentace se budete cítit více sebejistě a uvolněně.

b) NÁVRH PREZENTACE

Dobře sestavená prezentace je zásadní pro úspěšný výkon na veřejnosti. Každá prezentace by měla být rozdělena do tří částí: úvod, hlavní část a závěr. Zde uvádíme několik pokynů pro návrh prezentace:

ÚVOD

~ Představte se.

~ Získejte pozornost diváků pomocí otázky, příkladu, vtipu atd.

- ~ Prezентуйте hlavní části prezentace a vyjadřujte svůj názor.
- ~ Použijte citace.
- ~ Použijte řečnické otázky.
- ~ Řekněte pravdivý příběh.

HLAVNÍ ČÁST

- ~ Zdůrazněte hlavní téma.
- ~ Použijte další materiál: citace, příklady, statistiky atd.
- ~ Použijte obrázky, anekdoty a různé názory, abyste vytvořili spojení s vaším publikem.

ZÁVĚR

- ~ Shrňte svou prezentaci,
- ~ Nechte jim něco, nad čím mohou přemýšlet.
- ~ Poskytněte publiku dostatek času, aby mohli klást otázky a reagovat. Zahrňte všechny účastníky, pokud je to možné.
- ~ Poděkujte.

K úspěšné prezentaci je zapotřebí více než struktura a obsah. Musíme mít také na paměti následující:

Mluvený projev

- ~ Použijte formální jazyk.
- ~ Mluvte hlasitě a jasně.
- ~ Upravte rychlost vašeho projevu podle potřeb prezentace. Obavy z vystupování na podiu můžete překonat tím, že budete mluvit na začátku prezentace pomaleji
- ~ Neopakujte slova a výrazy, použijte synonyma.
- ~ Vysvětlíte cizí pojmy.
- ~ Vyvarujte se slovům "Mmm", jo, errr, umm, atd.
- ~ Zvýrazněte klíčová slova.
- ~ Udělejte rychlou pauzu, kdykoli chcete přilákat pozornost.

Řeč těla

- ~ Vytvořte dobré spojení s publikem - oční kontakt, otázky.
- ~ Udržujte oční kontakt s celým publikem, ne pouze s jednou osobou.
- ~ Ukažte na sobě zájem o předmět, který prezentujete.
- ~ Usmívejte se
- ~ Přirozeně se pohybujte

- ~ Ovládejte výrazy obličeje a jazyk těla.
- ~ Nezůstávejte na stejném místě po celou dobu, pohybujte se.

Všechny pokyny uváděné pro studenty mohou být aplikovány při veřejném vystupování rovněž dospělými.

Základní škola Jelenia, Slovensko

Dospělí lidé si musí být vědomi některých dalších prvků ve svých prezentacích, které se liší podle toho, zda přednášejí uvnitř nebo vně jejich obvyklého pracovního prostředí. Tyto prvky jsou uvedeny níže spolu s některými malými tipy:

- Buďte dobře informováni o místě vaší prezentace.
- Ujistěte se, že dorazíte včas.
- Zkontrolujte, zda všechna technika funguje (mikrofon, počítač, projektor, reproduktor) ještě před příchodem publika.
- Seznamte se s osvětlením v sále
- Připravte pro publikum shrnutí - ujistěte se, že posluchači nejen slyší informace, které jim byly dány, ale také vidí. Lidé mají tendenci si pamatovat jen třetinu toho, co slyší, a polovinu toho, co vidí. Nejlepší věci si pamatujeme, když je sami vyzkoušíme.
- Při prezentaci se držte faktů. Měli byste vždy vědět, o čem mluvíte.
- Budete přesvědčivější, pokud budete obhajovat myšlenky, s nimiž souhlasíte.
- Uveďte fakta s příklady. Použijte osobní příklady a příběhy vždy, když je to

možné. Ujistěte se však, že příběhy zdůrazňují poselství vaší prezentace.

- Buďte přirození, pokud jde o používání humoru, ale nepřehánějte to a nedělejte si legraci z publika
- Zopakujte, co jste řekli (co jste chtěli říct).
- Sledujte reakci publika - ujistěte se, že se vaši posluchače nenudí.
- Závěr je vaší poslední šancí zanechat na publiku silný dojem; nyní můžete zmínit vaše úvodní slova nebo použít závěrečný slogan.

Základní škola Jelenia, Slovensko

5. ZÁSADY PREZENTACE V POWERPOINTU

Dobrá prezentace v Power Pointu:

- ~ je dobrou podporou, ne hlavní částí prezentace
- ~ obsahuje převážně grafické prvky, jako jsou obrázky, grafy, ...
- ~ neobsahuje příliš mnoho textu (nejvýše šest řádků na snímku, jen nápisy)
- ~ je vytvořena na principu jedna myšlenka = jedna stránka
- ~ musí mít vhodná písma (např. Arial, Vedrana, Lucida Sans atd.)
- ~ musí mít odpovídající velikost písma (minimálně 32)
- ~ má různé snímky (např. Jeden s textem, druhý s obrázky a žádný text)
- ~ barva písma je v jasném kontrastu s pozadím
- ~ neobsahuje příliš mnoho barev a různých fontů
- ~ neobsahuje mnoho skluzů (15-20)
- ~ netrvá příliš dlouho (cca 20 min)
- ~ musí mít krátké titulky (ne delší než dva řádky)
- ~ potřebuje být jednoduchá a srozumitelná
- ~ může mít humorné prvky (ale ne moc)
- ~ může obsahovat video a audio prvky
- ~ by neměla mít příliš mnoho animací (příliš rušivé)
- ~ by neměla obsahovat příliš mnoho cizích a složitých slov

Výběr barev

V prezentaci se doporučuje užití různých barev, protože barvy:

~ vyvolávají pocity

~ vyjadřují emoce

~ mají dopad na motivaci

~ mohou zdůraznit důležité věci a mají dopad na paměť

Doporučené kombinace barev

Barva pozadí	Barva objektu	Barva zdůraznění
bílá	tmavě modrá, zelená, černá	červená, oranžová
světle šedá	modrá, zelená, černá	červená
modrá	světle žlutá, bílá	žlutá
světle modrá	tmavě modrá, tmavě zelená	červená

POZOR: vyvarujte se příliš barevným prezentacím.

Grafické prvky by měly být:

~ Snadno pochopitelné

~ Propojeny s tématem

~ Jasné a ve správné velikosti

~ V pravém kontrastu

7. HODNOCENÍ VEŘEJNÉ PREZENTACE

Stejně důležité jako plánování veřejné prezentace je také její hodnocení.

Klademe si další otázky:

~ Čeho chceme dosáhnout (plánování)?

~ Čeho jsme dosáhli (hlášení)?

~ Proč jsme nedosáhli toho, co jsme plánovali (hodnocení)?

Nejlepším hodnotitelem je publikum. Od něj se dozvídáme, zda prezentace byla úspěšná, co bylo dobré a co je naopak zapotřebí zlepšit.

Základem hodnocení je zpětná vazba a autorovy kritické postřehy a pocity související s prezentací.

Hodnocení výkonu studenta lze provést jeho vrstevníky, jinými kolegy nebo s pomocí videa.

DOTAZNÍK PRO HODNOCENÍ

A) NEVERBÁLNÍ PRVKY

- ~ Gesta rukou - příliš mnoho / příliš málo?
- ~ Úsměv?
- ~ Oční kontakt s publikem - Žádný / s některými / se všemi?
- ~ Postoj během výkonu - silný / vzdálený / slabý?
- ~ Řeč těla
- ~ Sebevědomí? Pozitivní dojmy?

B) HLAS

- ~ Hlasitý / tichý / jasný / tlumený
- ~ Rychle nebo pomalu?
- ~ Monotónní nebo rozmanitý
- ~ Použití humoru - příliš mnoho / příliš málo?

OBSAH

- ~ Dobře strukturovaná a logická sekvence?
- ~ Řečník byl nadšený?
- ~ Reprodutor byl dobře připraven
- ~ Byl tam úvod a závěr?
- ~ Dokončili jste v časovém limitu?

- ~ Byla řeč příliš jednoduchá nebo příliš složitá a plná žargonu?
- ~ Bylo to zajímavé?
- ~ Byly používány poznámky? Byly čteny nebo jen použity pro klíčové body?
- ~ Bylo zapojeno publikum?

10 nejobvyklejších obav z veřejného vystoupení (Mark Tyrell)

1. Nemůžete mluvit - otevřete ústa
2. Zapomenete, co musíte říct - vaše mysl je prázdná
3. Máte obtěžující osobu v publiku
4. Máte v publiku někoho, kdo ví víc než vy
5. Diváci si uvědomují, že jste nervózní
6. Musíte opustit jeviště
7. Vaše špatná prezentace vás ponižuje před vašimi přáteli
8. Neznáte odpověď na otázku od publika
9. Diváci odjíždějí
10. Umíráte – tento bod je vymyšlen tak, aby bylo dosaženo čísla 10.

Tento projekt byl realizován za finanční podpory programu Erasmus+ Evropské unie.

Za obsah *publikace* odpovídá výlučně autor. Publikace nereprezentuje názory Evropské komise a Evropská komise neodpovídá za použití informací, jež jsou *jejím* obsahem.